

Monista äänistä kokoon yhteinen historia

Päivikki Karhula

Namibian kansallisarkiston projektikoordinaattori Jade MacClune istuu viimeisiä tuntejaan helsinkiläisessä kahvilassa ennen paluutaan Namibiaan. Takana on useamman viikon koulutus- ja vierailujakso suomalaisissa arkistoissa ja kirjastoissa. Matkan aikana hän perehtyi erityisesti äänen ja kirjallisen materiaalin arkistointiin, varastoinnin ja pitkäaikaissäilytyksen menetelmiin sekä arkistoaineistoihin liittyviin eettisiin ongelmiin.

Tekniikan lisäksi MacClunea kiinnostavat sisällöt. Suomesta löytyneet mallit viitoittavat tietä siihen, miten erilaisten kansanosien ääni on koottu historian kirjoihin. Namibiassa, MacClunen koordinoimassa hankkeessa, jossa pyritään kokoamaan muistitietoa ja historiallista aineistoa erityisesti itsenäistymistä edeltäviltä vapaustaistelujen ajalta eri puolilta maailmaa, tähän on vielä matkaa.

Namibian monivaiheiseen historiaan kuuluu aika Saksan siirtomaana vuoteen 1915 saakka, jonka jälkeen maa siirtyi Etelä-Afrikan vallan alle. Rotuerottelu tuli maassa voimaan 1964 ja jatkui siitä vuoden 1990 itsenäistymiseen saakka.

Itsenäistyminen ja maan tilanteen tasautuminen on tehnyt mahdolliseksi sen, että kivuliaiden itsenäistymisvaiheiden historiallista aineistoa halutaan nyt koota ja rakentaa historiallisen tiedon silta menneisyyteen kuulemalla kaikkia osapuolia.

MacClune koordinoi Namibian kansallisarkiston Archives of Anticolonial Resistance and the Liberation Struggle (AACRLS) -hanketta, jossa kootaan eri puolille maailmaa levinnyttä aineistoa Namibiasta, erityisesti itsenäistymisen ajalta. Yhteistyökumppaneita löytyy mm. Saksasta, Suomesta ja Ruotsista.

Kahden viikon vierailu koulutuksineen Suomessa antoi mahdollisuuden tutustua erilaisiin

arkistoihin ja arkistoinnin menetelmiin pääkaupunkiseudulla ja Mikkeliissä. MacClune kiittelee ohjelman ja koulutustensa tehokkuutta.

– Projektissa tähdätään vuoteen 2007. Silloin aineistosta on tarkoituksena koota näyttely ja käydä asiantuntijoiden tuella aineiston säilyttämiseen ja kapasiteetin luomiseen liittyviä kysymyksiä läpi Namibiassa järjestettävässä seminaarissa, täsmentää MacClune. – Toiveena on myös opiskelijavaihdon liittäminen työhön.

Namibian suomalaisten muistot kokoon

Suomalaisten ja namibialaisten pitkä yhteistyö juontaa juurensa lähetystyöhön, joka alkoi Ambomaan alueella jo 1870-luvulla. Namibian itsenäistymisvaiheessa myös Suomen viranomaiset, useat kansalaisjärjestöt, ammattiyhdistysliike ja poliittiset toimijat innostuivat yhteistyöstä Namibian kanssa. On luonnollista, että tämän yh-

teistyön ja maassa oleskelun kautta suomalaisten mukaan kantautui monia muistoja, esineitä, valokuvia ja kirjoituksia.

– ”Suomalainen malli”, jossa aineiston kokoamiseen ovat kytkeytyneet kirkon, ammattiyhdistysliikkeen ja poliittisten toimijoiden näkökulmat, näyttää hyvin toimivalta, arvioi MacClune. – Ehkä käytämme sitä myös kootessamme tietoa muista maista.

Suomessa hanketta tukee kansallinen työryhmä (country-committee), johon on kutsuttu mukaan niitä tahoja, jotka ovat Namibiassa olleet mukana erityisesti maan itsenäistymisen aikaan. Koska monet Namibiassa työskennelleet suomalaiset alkavat olla iäkkäitä ja erityisesti suullisen muistitiedon ja valokuvien keräämisellä tältä ajalta on alkanutkin olla kiire.

Tiedonhankintaa on toteuttanut hankkeessa 2 projektitutkijaa, jotka ovat koonneet aiheeseen liittyvää suullista historiaa, kirjallisia dokument-

teja ja valokuvia vuosien 1960-1990 väliseltä ajalta. Vuoden 2005 lopulla Suomi-Namibia -seura julkaisi kokemukset myös Olle Erikssonin toimittamana kirjana ”Välähdyksiä Namibian itsenäistymisestä”.

Arkistohankkeella, haetaan tietoisesti myös muita sateenkaaren värejä Namibian historiaan, jota on leimannut rotusorron pitkä pimeä kausi mustan ja vähemmän koulutetun väestönsosan elämästä. – Puuttuvia osia historiasta ovat esimerkiksi naisten ja työttömien ajankuvat, täsmentää MacClune. – Ja oman maan historiaa ei yleisestikään tunneta. Esimerkiksi kouluihin tarvittaisiin tästä lisää oppimateriaalia.

Elintaso näkyy tiedonvälityksessä

Suomen kokemuksia kerratessaan MacClunen havainnot osuvat hyvinvointivaltion piirteisiin, joita moni suomalainen on tottunut pitämään itsestäänselvyyksinä. – Suomalaisten koululaisten

Suomen hankeryhmä kokouksessaan. Puheenjohtajana Pekka Peltola (vas. keskellä).

Jade MacClune Suomen vierailullaan.

oppimistulokset ovat maailman huipulla. Arvelen, että syynä on ilmainen kouluruokailu, vertailee MacClune. – Esimerkiksi Englannissa tilanne ei ole sama ja oppimistuloksetkin ovat huonompia. Myös Namibiassa työntekijöiden palvelu voi olla hidasta. Miksi? Siksi, että nälkäinen ihminen ei jaksakaan tehdä työtä.

MacClune tarttuu myös esimerkillisiin ajan-kuviin ja löytöihin, jotka tulivat vastaan Suomen matkalla. SKS:n arkistossa hänen huomionsa kiinnittyi lasten kirjeisiin joulupukille vuosina 1919 ja 2002, jotka konkreettisesti kertovat siitä, miten elintaso on Suomessa kehittynyt viimeisen 80-vuoden aikana.

Tiedon merkityksen näkee myös toisin se, joka on kerran elänyt suljetun tiedon ympäristössä. Oikeus tiedon käyttöön ei ole tullut ilmaiseksi. – On hienoa, että arkistojen ja kirjastojen tietojärjestelmät ovat julkisesti kaikkien käytettävissä ja avoimia, painottaa MacClune.

Aineistojen sähköinen ja itsepalvelukäyttö ei vielä ole yleistä Namibiassa ja tekniset ongelmat hidastavat työtä monin tavoin. – Paikalliset verkoyhteydet ovat aivan liian hitaat tarjottavaksi asiakkaiden käyttöön. Myös henkilökunnan käytössä verkko on liian hidasta, harmittelee MacClune. – Sähköpostin avautumista odotellessa voi rauhassa hakea kupin kahvia. 📖

Tietoa kirjoittajasta:

*Päivikki Karhula, Eduskunnan kirjasto
paivikki.karhula@eduskunta.fi*